

ภาคผนวก

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ก

- รูปภาพประกอบ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

สหกรณ์ผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำบางนรา 1 จำกัด
76 ม. 3 ต.กะลวอเหนือ อ.เมือง จ.นราธิวาส

สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงดารุลาอามานนราธิวาส จำกัด
55 ม. 2 ต. โศกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส
(สำนักงานชั่วคราว)

สหกรณ์อิสลามสุโขทัย จำกัด
50 ถ. วามันอำนาจ ต.สุโขทัย-โกลก อ.สุโขทัย-โกลก จ.นราธิวาส

สหกรณ์การเกษตรสุโขทัย จำกัด
550 ถ.ประชาวิวัฒน์ ต.ป่าเสม็ด อ.สุโขทัย-สุโขทัย จ.สุโขทัย

สหกรณ์การเกษตรแวง จำกัด
123/4 ม. 2 ต.แวง อ.แวง จ.นครราชสีมา

สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. นราธิวาส จำกัด
622/1 ม.8 ตำบลลำภู อ.เมือง จ.นราธิวาส

ภาคผนวก ข

- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อับดุลรอชิด เจะมะ

ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาอิสลามศึกษา

วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

2. ดร. อับดุลรอฮิง สือแต

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนานักศึกษาและกิจการพิเศษ

มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา วิทยาเขตปัตตานี

วิทยาเขตปัตตานี

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดซาก็ เจ๊ะหะ

ตำแหน่ง คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยและการวิจัยวิทยาลัยอิสลามศึกษา

วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานเลขาธิการ

วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ 0841982671

ที่ มอ 751/ว1596

วันที่ 16 กรกฎาคม 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อับดุลรอชิด เจะมะ

ด้วยนายอาหะมะ กือโค นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ชะกาทธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลละาะ การ์รีนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนข้อเสนอนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ขอส่งแบบสัมภาษณ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “ชะกาทธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส” จำนวน 2 ชุด เพื่อให้ท่านได้ตรวจสอบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ดร.ยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานเลขาธิการ

วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ 0841982671

ที่ มอ 751/ว1596

วันที่ 16 กรกฎาคม 2556

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อับดุลรอหนิง สือแต

ด้วยนายอาหะมะ กือโค นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา(มุสลิมศึกษา) กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ชะกาทธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อับดุลเลาะ การ์นา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนข้อเสนอนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ขอส่งแบบสัมภาษณ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “ชะกาทธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส” จำนวน 2 ชุด เพื่อให้ท่านได้ตรวจสอบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ดร.ยูโซะ ตาละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ที่ ศธ ๐๕๒๑.๒.๐๘/ว๕๗๕

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนรุสมะมีแล อำเภอมืองปัตตานี
จังหวัดปัตตานี ๙๕๐๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มุฮัมมัดซากี เจ๊ะหะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วยนายอาหะมะ กือโต นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา (มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ชะกาดธุรกิจ และการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. อับดุลเลาะ การีนา เป็น อาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนทั้งข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับ ผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ขอส่งแบบสัมภาษณ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “ชะกาด ธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส” เพื่อให้ท่านได้ตรวจสอบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(นายยูโซะ ตาเละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทร 08-4198-2671

ที่ ศธ ๐๕๒๑.๒.๐๘/ว ๕๓๖

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนรูสะมิแล อำเภอเมืองปัตตานี
จังหวัดปัตตานี ๙๕๐๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วยนายอาหะมะ กือโค นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา (มุสลิมศึกษา) วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ชะกาตธุรกิจ และการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. อับดุลเลาะ การ์รีนา เป็น อาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่าน โดยวิธีการสัมภาษณ์ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายยูโซะ ตาเละ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขาธิการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา

โทร ๐๘-๔๑๙๘-๒๖๗๑

ภาคผนวก ค

- แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการตรวจเครื่องมือวิจัย

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
แบบสัมภาษณ์
เรื่อง

ชะกาดธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
ชื่อสหกรณ์.....
ที่ตั้งเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัดนราธิวาส
วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2556
เริ่มเวลา.....สิ้นสุดเวลา.....รวมเวลา.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้สัมภาษณ์
วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2556
ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ
วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2556

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

แบบสัมภาษณ์

ชะกาตธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส

Business Charity and Practice of Islamic Cooperative in Narathiwat Province

คำชี้แจง

การศึกษาวิจัย ชะกาตธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาตของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส และวิธีการแจกจ่ายชะกาตของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาตธุรกิจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม
2. เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาตของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อศึกษาวิธีการแจกจ่ายชะกาตของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสแก่

กลุ่มเป้าหมาย

แบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิธีการคำนวณชะกาตธุรกิจ และวิธีการแจกจ่ายชะกาตธุรกิจของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสแก่กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นคำถามการสัมภาษณ์เป็น 2 ส่วน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสหกรณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับชะกาต

ขอขอบคุณในความร่วมมือนมา ณ โอกาสนี้

นายอาหะมะ กือโด 5420420013

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา (มุสลิมศึกษา)

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสหกรณ์

1.1 สหกรณ์ของท่านได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.ใด

.....

1.2 ปัจจุบันสหกรณ์มีสมาชิกสามัญและสมทบจำนวนเท่าใด

สมาชิกสามัญ.....

สมาชิกสมทบ.....

1.3 สมาชิกสหกรณ์ของท่านเป็นมุสลิมทั้งหมดหรือมีส่วนใดอย่างไร

.....

.....

.....

1.4 สหกรณ์ของท่านดำเนินธุรกิจอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

1.5 สหกรณ์ของท่านมีคณะกรรมการฝ่ายชะรีอะฮ์หรือผู้เชี่ยวชาญหลักการอิสลามในเรื่องชะกาดหรือไม่

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการจ่ายชะกาด

2.1 สหกรณ์ของท่านมีการจ่ายชะกาดธุรกิจหรือไม่

.....

.....

2.2 ท่านใช้ฐานข้อมูลใดในการคำนวณชะกาดธุรกิจสหกรณ์ (เช่น งบทดลอง หรือ งบดุล)

.....

.....

.....

2.3 สูตรหรือวิธีการคำนวณชะกาดธุรกิจสหกรณ์เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.4 ท่านมีหลักเกณฑ์อะไรในการเลือกใช้สูตรการคำนวณข้างต้น

.....

.....

.....

.....

.....

2.5 สหกรณ์ของท่านมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดการชะกาดหรือไม่

.....

.....

2.6 ท่านมีวิธีการแบ่งทรัพย์สินชะกาดธุรกิจสหกรณ์ของท่านอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.7 การแจกจ่ายชะกาดให้แก่กลุ่มเป้าหมายครบทั้งแปดกลุ่มหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.8 สหกรณ์ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อกลุ่มเป้าหมายผู้รับชะกาดใดมากที่สุด

.....
.....
.....
.....

2.9 สหกรณ์ของท่านมีการดำเนินการอื่นๆ อะไรบ้างที่เกี่ยวกับชะกาด

.....
.....
.....
.....

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก ง

- สารบัญอายุอะสูด์กูรอน

Prince of Songkla University
Pattani Campus

สารบัญอายะฮ์อัลกุรอาน

หน้า	อัลอายะฮ์
22	﴿الْهَنَكُمُ التَّكَاثُرُ حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾ (التكاثر: 1-2)
23	﴿وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ آدَمَ بِالْحَقِّ...﴾ (المائدة: 27)
24	﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ...﴾ (المائدة: 3)
25	﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا...﴾ (آل عمران: 85)
29	﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ...﴾ (البقرة: 43)
29	﴿وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ...﴾ (الأنعام: 141)
30	﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً...﴾ (التوبة: 103)
30	﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ...﴾ (التوبة: 60)
31	﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ...﴾ (التوبة: 34-35)
32	﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفِقُوا...﴾ (البقرة: 267)
46	﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ...﴾ (البقرة: 43)
48	﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ...﴾ (التوبة: 103)
49	﴿يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الصَّدَقَتِ...﴾ (البقرة: 276)
51	﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ...﴾ (البقرة: 215)
53	﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ...﴾ (التوبة: 34-35)
57	﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ...﴾ (التوبة: 60)
60	﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ...﴾ (التوبة: 34)
69	﴿وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ...﴾ (الأنعام: 141)
69	﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفِقُوا...﴾ (البقرة: 276)
70	﴿وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ...﴾ (البقرة: 267)

สารบัญอายะฮ์อัลกุรอาน (ต่อ)

หน้า	อัลอายะฮ์
72	﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفُقُوا ...﴾ (البقرة: 267)
89	﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفُقُوا ...﴾ (البقرة: 267)
97	﴿وَإِن كَانَتْ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ...﴾ (البقرة: 280)

Prince of Songkla University
Pattani Campus

Prince of Songkla University
Pattani Campus
ภาคผนวก จ
- สารบัญอัลหะดีษ

สารบัญ้อลหะดีษ

หน้า	อัลหะดีษ
26	((لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ ...)) (التِّرْمِذِيُّ)
27	((فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ ...)) (أَبُو دَاوُدَ، الْبَيْهَقِيُّ)
33	((بَنِي الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ...)) (الْبُخَارِيُّ، مُسْلِمٌ)
33	((لَيْسَ فِيهَا دُونَ خَمْسٍ أَوْاقٍ صَدَقَةٌ ...)) (الْبُخَارِيُّ، مُسْلِمٌ)
34	((أَمِيزَتْ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ...)) (الْبُخَارِيُّ، مُسْلِمٌ)
34	((وَلَا مِنْ صَاحِبِ مَالٍ لَا يُؤَدِّي زَكَاتَهُ إِلَّا تَحَوَّلَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ...)) (الْبُخَارِيُّ، مُسْلِمٌ)
43	((بَنِي الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ...)) (الْبُخَارِيُّ، مُسْلِمٌ)
49	((مَنْ تَصَدَّقَ بِعَذْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ ...)) (الْبُخَارِيُّ)
50	((مَنْ وَلَّى يَتِيمًا فَلْيَتَّجِرْ لَهُ وَلَا يَتْرُكْهُ حَتَّى ...)) (التِّرْمِذِيُّ)
51	((وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ ...)) (الْبُخَارِيُّ)
51	((لَأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ، فَيَخْتَصِبَ عَلَى ظَهْرِهِ خَيْرٌ لَهُ ...)) (الْبُخَارِيُّ)
53	((مَا مِنْ صَاحِبٍ كَثُرَ لَا يُؤَدِّي زَكَاتَهُ إِلَّا أَحْمَى عَلَيْهِ ...)) (مُسْلِمٌ،)
54	((وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا مِنْ رَجُلٍ تَكُونُ لَهُ إِبِلٌ ...)) (الْبُخَارِيُّ، مُسْلِمٌ)
54	((مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثَلَّ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ...)) (الْبُخَارِيُّ)
56	((أَعْلَمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ ...)) (الْبُخَارِيُّ)
58	((لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ تَرْدُهُ اللَّقْمَةَ ...)) (الْبُخَارِيُّ)
58	((لَا تَجِلُّ الصَّدَقَةُ لِغَنِيِّ إِلَّا لِحَمْسَةِ لِعَاظٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ...)) (ابْنُ مَاجَةَ)
61	((مَا مِنْ صَاحِبٍ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا ...)) (مُسْلِمٌ)
64	((مَا مِنْ رَجُلٍ تَكُونُ لَهُ إِبِلٌ أَوْ بَقَرٌ أَوْ عَمَلٌ لَا يُؤَدِّي ...)) (الْبُخَارِيُّ)
64	((فِي كُلِّ أَرْبَعِينَ شَاةً شَاةً إِلَى عِشْرِينَ وَمِائَةٍ ...)) (ابْنُ مَاجَةَ، وَالتِّرْمِذِيُّ)
65	((فِي ثَلَاثِينَ مِنَ الْبَقَرِ تَبِعٌ أَوْ تَبِيعَةٌ ...)) (التِّرْمِذِيُّ، ابْنُ مَاجَةَ، الْبَيْهَقِيُّ)

สารบัญ้อลหะดีษ (ต่อ)

หน้า	อัลหะดีษ
66	((هَذِهِ فَرِيضَةُ الصَّدَقَةِ الَّتِي فَرَضَ ﷺ عَلَى الْمُسْلِمِينَ...)) (البخاري)
70	((فِيمَا سَقَّتِ السَّمَاءُ وَالْأَنْهَارُ وَالْعُيُونُ أَوْ كَانَ بَعْلًا...)) (البخاري، ومسلم، وأبو داود)
71	((فِي الرِّكَازِ الْخُمْسُ)) (أبو داود، وابن ماجه، والنسائي،)
72	((فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ...)) (أبو داود، البيهقي)
89	((فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ...)) (أبو داود، البيهقي)
90	((أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَخَذَ مِنْ مَعَادِنِ الْقَبِيلَةِ الصَّدَقَةَ)) (أبو داود)
91	((فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ حَرَامٌ عَلَيْكُمْ كَحُرْمَةِ...)) (البخاري)
91	((لَيْسَ فِيهَا دُونَ خَمْسٍ أَوقِيَّ صَدَقَةٌ...)) (البخاري، ومسلم)
92	((لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي عَبْدِهِ وَلَا فَرَسِهِ صَدَقَةٌ...)) (مسلم)
99	((هَذَا شَهْرُ زَكَاةِكُمْ فَمَنْ كَانَ عَلَيْهِ دَيْنٌ فَلْيُؤَدِّهِ...)) (أخرجه البيهقي)
100	((فِي خَمْسٍ مِنَ الْإِبِلِ شَاءٌ ، وَفِي أَرْبَعِينَ شَاءَةً شَاءَةٌ...)) (أبو داود، والترمذي، ابن ماجه)

นิพนธ์ต้นฉบับ

ชะกาดธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส

นายอาหะมะ กือโค¹ นายอับดุลเลาะ การ์นา²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา

Email : mdkuedo@gmail.com

²ปร.ด. (อัครุอรานและอัลหะดีษ), รองศาสตราจารย์

Email : kabdulla@bunga.pn.psu.ac.th

ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาดธุรกิจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม 2) เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาดของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส 3) เพื่อศึกษาวิธีการแจกจ่ายชะกาดของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสแก่กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้หลักการอูซูลุลฟิกฮฺ หลักการตัรฎีหฺ และหลักการอูลูมอัลหะดีษ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ใช้สถิติเบื้องต้น และแจกแจงจำนวนคิดเป็นคำร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการคำนวณชะกาดธุรกิจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม ไม่ต้องนับมูลค่าของทรัพย์สินที่เป็นเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ เช่น อาคารสำนักงาน รถยนต์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ และเครื่องมือต่างๆ การคำนวณชะกาดธุรกิจขึ้นอยู่กับลักษณะของการดำเนินธุรกิจ สำหรับธุรกิจเฉพาะฤดูกาลหรือเฉพาะกิจ จะไม่ใช้เงื่อนไขการครบรอบปี เมื่อขายสินค้าหมดหรือสิ้นสุดฤดูกาลแล้ว ให้คำนวณชะกาดทันที ส่วนธุรกิจที่ดำเนินตามปกติต่อเนื่องนั้น จะต้องยึดหลักครบปีในการจ่ายชะกาด โดยให้เริ่มนับรอบปี เมื่อทรัพย์สินธุรกิจมีจำนวนครบพิกัด เมื่อครบรอบปีของการครอบครองพิกัดจะต้องจ่ายชะกาด โดยให้รวมมูลค่าทรัพย์สินทางการค้าของเขาทั้งหมด ทั้งที่เป็นต้นทุน กำไร สินค้าคงคลัง และลูกหนี้ที่คาดว่าจะได้รับ ไม่รวมหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ แล้วนำมาจ่ายชะกาดร้อยละ 2.5 สำหรับลูกหนี้ที่สงสัยจะสูญและหนี้สูญ ให้จ่ายชะกาดเมื่อได้รับการชำระคืน โดยให้จ่ายชะกาดเฉพาะเพียงปีเดียว ส่วนหนี้สินที่พึงต้องชำระแก่ผู้อื่นให้หักออก แล้วจ่ายชะกาดในส่วนที่เหลือ

2. จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 22 สหกรณ์ มีสหกรณ์ที่ง่ายและไม่ง่ายชะกาด สหกรณ์ที่ง่ายชะกาดร้อยละ 27.28 และไม่ง่ายชะกาด ร้อยละ 72.72 ส่วนที่ง่ายชะกาดมีวิธีการคำนวณชะกาดธุรกิจที่แตกต่างกัน แต่ละสหกรณ์จะมีรูปแบบการคำนวณของตนเอง กล่าวได้ว่า การคำนวณชะกาดธุรกิจของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสนั้นยังไม่เป็นเอกรูป ร้อยละ 50 ของสหกรณ์ที่ง่ายชะกาด คำนวณจากส่วนที่เป็นผลกำไรสุทธิประจำปีเท่านั้น ส่วนอีกร้อยละ 50 จะนำรายการทรัพย์สินทั้งหมดมาคำนวณชะกาด ทั้งที่เป็นเงินสด เงินฝากต่างๆที่ฝากอยู่กับสถาบันการเงินอื่นๆ ลูกหนี้ สินค้าคงเหลือ ในส่วนที่เป็นลูกหนี้ ร้อยละ 16.67 ของสหกรณ์ที่ง่ายชะกาด จะคิดจากยอดลูกหนี้ทั้งจำนวน ร้อยละ 33.33 ของสหกรณ์ที่ง่ายชะกาดจะคิดจากยอดลูกหนี้ระยะสั้นเท่านั้น ส่วนที่เป็นหนี้สิน ร้อยละ 16.67 ของสหกรณ์ที่ง่ายชะกาดได้หักออกจากยอดทรัพย์สินที่จะคำนวณชะกาด ร้อยละ 83.33 ของสหกรณ์ที่ง่ายชะกาดไม่มีรายการหนี้สิน บางสหกรณ์ได้นำยอดเงินรับฝากจากสมาชิกมาคำนวณชะกาดด้วย ตามความประสงค์ของสมาชิกสหกรณ์ที่จะให้นำยอดเงินนั้นมาคิดชะกาดด้วย แต่ทั้งนี้ทุกสหกรณ์ที่ง่ายชะกาดจะไม่นำเอาทรัพย์สินถาวรไปคิดชะกาดธุรกิจ อันได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนอาคาร และที่ดิน

3. สหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสดำเนินการแจกจ่ายชะกาดให้แก่กลุ่มบุคคลที่มีสิทธิ์รับชะกาดตามที่ศาสนาได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอาน แต่ไม่ได้เน้นว่าจะต้องให้ครบแก่ทุกประเภท สำหรับวิธีการนำไปแจกจ่ายแก่กลุ่มเป้าหมายนั้น ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ร้อยละ 50.00 ของสหกรณ์ที่ง่ายชะกาดให้คณะกรรมการสหกรณ์เป็นผู้ทำหน้าที่ในการแจกจ่าย ร้อยละ 33.33 ของสหกรณ์ที่ง่ายชะกาดให้อิมามในหมู่บ้านช่วยดำเนินการแจกจ่าย ร้อยละ 16.67 ของสหกรณ์ที่ง่ายชะกาดให้ตัวแทนที่เป็นครูและอุstaday ในโรงเรียนช่วยดำเนินการแจกจ่ายให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

Business Charity and Practice of Islamic Cooperative in Narathiwat Province

Ahamad Kuedo¹ Abdullah Karina²

¹Master Degree Candidat, Islamic Studies

Email : mdkuedo@gmail.com

²Ph.d. (al-quran and al-hadith), associate Professor

Email : kabdulla@bunga.pn.psu.ac.th

Department of Islamic Studies, College of Islamic Studies

Prince of Songkla University, Pattani Campus

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the practice in calculating the business charity according to Islamic perspective, 2) to study the practice in calculating the business charity of the Islamic cooperative in Narathiwat province and 3) to study the practice in distributing business charity to the target groups in Narathiwat province. The tool used was interview protocol. The qualitative data were analyzed through content analysis according to Usul al-fiqh principle, al-Tarjih principle and Ulum al-Hadith principle. The field data were analyzed through primary statistics and clarified in percentage.

The results of this research revealed that

1. The practices in calculating business charity according to Islamic perspective did not need to count the property used in business actuation such as the office building, vehicle and other instruments. The business charity calculating was depend upon the kind of business, the specific period business did not involve anniversary condition, as soon as all goods were sold out the charity should be calculated immediately. For the consecutive business, the condition of anniversary must be concerned. Whenever the business property proceeded a year, the charity must be paid. The calculation must include the cost, profit, stock and an expected

debtor for the percentage of 2.5. It is not include the lost debt and suspected lost debt. However when the lost debt were paid, the charity for one year period had to be paid. The debtor must paid debt to the creditor and paid for charity in case of there was remaining property.

2. The study of 22 samples of Islamic cooperatives in Narathiwat province revealed that only 27.28 percent paid for business charity but the other 72.72 percent did not. The practices in calculating business charity were different. 50 percent of the Islamic cooperatives paid for business charity were calculated only the profit while the other 50 percent calculated all properties owned which included cash, deposit, debtor and stock left. In case of debtor, 16.67 percent were calculated by all debtors while 33.33 percent calculated only from short period debtors. In case of debt, 16.67 percent of the Islamic cooperatives paid for charity deducted debt out of the total properties in calculating business charity. The percentage of 83.33 of Islamic cooperatives had no any debt. The deposit of the cooperative members was also calculated in some cooperatives. In the same manner, all Islamic cooperatives did not calculate the permanent property such as materials, building and land.

3. The Islamic cooperatives in Narathiwat province had distributed the charity to the group of people which specified in Islamic regulation, but without emphasized on every group. The process in distributing was no a certain way. 50 percent of the Islamic cooperatives paid for business charity were assigned by the cooperative committee members, 33.33 percent were assigned by village religious leader and 16.67 percent assigned by the other representatives.

บทนำ

ความต้องการของมนุษย์ในการสะสมทรัพย์สมบัติและการได้มาของทรัพย์สมบัติ ไม่มีที่สิ้นสุด และไม่มีขอบเขตจำกัด อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสในสุเราะฮ์อัตตะกาฮูรว่า

﴿أَلْهَنكُمْ التَّكَاثُرُ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾

(التكاثر: 1-2)

ความว่า: “การสะสมทรัพย์สมบัติเพื่ออวดอ้างได้ทำให้พวกเจ้าเพิดเพลิน จนกระทั่งพวกเจ้าได้เข้าไปเยือนหลุมฝังศพ”

(อัตตะกาฮูร: 1 - 2)

อิบนุ กะษีร (Ibn Kathir, 1996: 4/496) อธิบายว่า การรักและลุ่มหลงในคุณยา ความมั่งคั่ง ความอุดมสมบูรณ์ของมันทำให้ท่านทั้งหลายหนีจากการวิงวอน และแสวงหาความดีแห่งอาคิเราะฮ์ ความรู้สึกเช่นนั้นจะอยู่กับท่านจนกระทั่งความตายเข้ามาเยือน ท่านก็จะถูกนำไปที่หลุมฝังศพ และท่านเป็นส่วนหนึ่งของชาวสุสาน

มนุษย์นั้นลุ่มหลงในการสะสมทรัพย์สมบัติอย่างไม่หยุดยั้ง ดังเห็นได้จากประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ตั้งแต่ยุคแรกๆของการมีมนุษย์อยู่บนโลกนี้ จวบจนปัจจุบัน ความโลภมากของมนุษย์ในการกอบ โภชและสะสมทรัพย์สมบัติให้ได้มากที่สุดนั้น ได้วิวัฒนาการมาเป็นระบบเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ เช่น ระบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม ระบบสังคมนิยม ระบบคอมมิวนิสต์ และระบบอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งล้วนแล้วระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมานั้น มีจุดหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ และเป็นแนวทางเพื่อครอบครองทรัพย์สมบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับผู้ที่ยึดมั่นในแนวทางของอัลลอฮ์ ﷻ นั้น พวกเขาเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ว่า อิสลามเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานมาให้มนุษยชาตินั้น เป็นศาสนาที่สมบูรณ์แบบที่สุดในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก หรือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน และสิ่งอื่นๆ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ อิสลามให้สิทธิแก่มนุษย์เต็มที่ในการครอบครองทรัพย์สมบัติ แต่การครอบครองนั้นต้องได้มาโดยวิธีที่ถูกต้อง ไม่อธรรมหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น อิสลามจึงมีข้อบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏใน ข้อบัญญัติการซื้อขาย การจำนำ จำนอง การเช่า การหุ้นส่วน การห้ามดอกเบี้ย การกำหนดให้ชำระชะกาต และอื่นๆ

ชะกาตทรัพย์สินเป็นข้อบังคับทางศาสนาเหนือผู้ที่มีทรัพย์สินที่วาญิบชะกาต ซึ่งเป็นการรวบรวมทรัพย์สินจากผู้ร่ำรวยและแบ่งปันให้แก่ผู้ที่มีสิทธิรับชะกาตทั้งแปดประเภท

การจัดการด้านการเงินในรูปแบบสหกรณ์ประเภทต่างๆ ได้เกิดขึ้นมากมายในประเทศไทย รวมทั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย การดำเนินกิจการของสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่มุสลิมตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความคิดของมนุษย์ ห่างไกลจากความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ﷻ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งศาสนาและหาความโปรดปรานของเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นการจ่ายชะกาตจากธุรกิจสหกรณ์จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มุสลิมจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และจะต้องศึกษาอย่างละเอียดทั้งในด้านของหุกม วิธีการ เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง

การดำเนินกิจการของสหกรณ์อิสลามส่วนใหญ่นั้นจะเหมือนกับสหกรณ์ทั่วไป แต่จะคำนึงถึงหลักการความถูกต้องของอิสลามเป็นหลัก เช่น การรับฝากและถอนเงิน การดำเนินธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นวิธีการคำนวณชะกาตจึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงธุรกรรมทางการเงินเหล่านั้นด้วย ปัจจุบันการจัดการชะกาตของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่เป็นเอก रूप โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิธีการคำนวณชะกาต ตลอดจนวิธีการแจกจ่ายแก่กลุ่มเป้าหมายก็มีความต่างเช่นกัน

ในจังหวัดนราธิวาส ยังไม่มีองค์กรอย่างเป็นทางการที่ดูแลโดยตรงในการจัดการชะกาตที่ครอบคลุมทุกประเภททรัพย์สินที่วาญิบชะกาต นอกจากการจัดการชะกาตฟิฏริที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้จัดเก็บและแจกจ่ายโดยผ่านอิมามประจำมัสญิด ด้วยเหตุนี้ผู้ที่มีทรัพย์สินและมีความประสงค์จะจ่ายชะกาต มักจะคิดคำนวณและแจกจ่ายชะกาตแก่ผู้มีสิทธิด้วยตนเองตามที่ตนเองเห็นควร ในส่วนของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นองค์กรทางเศรษฐกิจของมุสลิม และมีทรัพย์สินจำนวนมากไม่น้อยที่จะต้องจ่ายชะกาตในแต่ละปี การจัดการชะกาตขององค์กรนี้ยังอยู่ในลักษณะต่างคนต่างปฏิบัติ ไม่เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน แต่ละสหกรณ์มีรูปแบบการจัดการของตนเอง สถาบันหรือองค์กรทางศาสนาน่าจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้ไม่น้อยไปกว่าเรื่องอื่นๆ ด้วยเช่นกัน เพื่อร่วมกันหาแนวทางให้มีการดำเนินการในรูปแบบเดียวกันและถูกต้องมากที่สุด

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชะกาตธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการในเรื่องของชะกาตธุรกิจของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่สนใจในเรื่องนี้ และเป็นการจุดประกายสำหรับสหกรณ์อิสลามในการหาารูปแบบการจัดการชะกาตธุรกิจให้มีความถูกต้องมากที่สุดตามหลักการอิสลามต่อไป ตลอดจนเป็นการเพิ่มพูนและสร้างองค์ความรู้สำหรับผู้วิจัยเอง

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาดธุรกิจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม
- 1.3.2 เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาดของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส
- 1.3.3 เพื่อศึกษาวิธีการแจกจ่ายชะกาดของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสแก่กลุ่มเป้าหมาย

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

- 1.4.1 ได้ทราบถึงวิธีการคำนวณชะกาดธุรกิจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม
- 1.4.2 ได้ทราบถึงวิธีการคำนวณชะกาดของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส
- 1.4.3 ได้ทราบถึงวิธีการแจกจ่ายชะกาดของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสแก่กลุ่มเป้าหมาย
- 1.4.4 เพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้วิจัยและเผยแพร่ความรู้ให้แก่สังคม

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.5.1.1 ชะกาดตามบทบัญญัติอิสลาม
 - 1.5.1.2 การคำนวณชะกาดธุรกิจ
 - 1.5.1.3 การปฏิบัติชะกาดของสหกรณ์อิสลาม
- 1.5.2 ขอบเขตภาคสนาม
 - 1.5.2.1 ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สหกรณ์อิสลามจำนวน 25 สหกรณ์
- 1.5.3 กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น

<ul style="list-style-type: none"> -ประเภทสหกรณ์ -ขนาดของสหกรณ์ -ธุรกิจของสหกรณ์ -ผลประกอบการของสหกรณ์
--

ตัวแปรตาม

<ul style="list-style-type: none"> -วิธีคำนวณชะกาด -วิธีการแจกจ่าย
--

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 ชะกาด หมายถึง บทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับทรัพย์สินที่บุคคลและนิติบุคคลมุสลิมจะต้องชำระแก่ผู้มีสิทธิ เมื่อครบเงื่อนไขการครอบครองตามที่กำหนดโดยบทบัญญัติอิสลามในอัตราที่ศาสนากำหนดไว้

1.6.2 ธุรกิจ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการ โดยมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน และมีวัตถุประสงค์เพื่อหาประโยชน์หรือผลกำไรจากธุรกรรมนั้น

1.6.3 ชะกาดธุรกิจ บทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ใช้ดำเนินธุรกิจ โดยบุคคลหรือนิติบุคคลมุสลิมที่จะต้องชำระแก่ผู้มีสิทธิ เมื่อครบเงื่อนไขการครอบครองตามที่กำหนดโดยบทบัญญัติอิสลาม ในอัตราที่ศาสนากำหนดไว้

1.6.4 สหกรณ์อิสลาม หมายถึง สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้น โดยกลุ่มบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งอาจเป็นสหกรณ์ประเภทหนึ่งประเภทใดตามประเภทสหกรณ์ทั้งเจ็ดประเภท

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.7.1 อายะฮ์อัลกุรอานใช้โปรแกรม Quran in Word English ขนาดตัวอักษร 11

1.7.2 การแปลอัลกุรอานเป็นภาษาไทย ใช้อัลกุรอานแปลไทยโดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย

1.7.3 ตัวอักษรอาหรับใช้รูปแบบอักษร Arabic Typesetting ขนาดตัวอักษร 16

1.7.4 การปริวรรตอักษรใช้รูปแบบของบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษากำหนด

1.7.5 การอ้างอิงด้วยทหะดีษจะใช้หมายเลขหะดีษแทนหน้าหนังสือ

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.8.1 หลังจากคำว่า “อัลลอฮ์” ใช้สัญลักษณ์ ﷻ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า ผู้ทรงมหาบริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง

1.8.2 หลังจากคำว่า “นะบีมุฮัมมัด” “เราะสูลุลลอฮ์” หรือคำอื่นที่หมายถึงท่านนะบีมุฮัมมัด ﷺ ใช้สัญลักษณ์ ﷺ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสรรเสริญและให้ความปลอดภัยสำหรับท่าน

1.8.3 ใช้สัญลักษณ์ ﴿﴾ หลังจากกล่าวถึงชื่อของนะบีท่านอื่นๆ นอกเหนือจากท่านนะบีมุหัมมัด ﷺ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานความสันติแก่ท่าน

1.8.4 หลังจากกล่าวถึงท่านนะบีหลายท่านจะใช้สัญลักษณ์ ﴿﴾ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานความสันติแก่ท่านทั้งหลาย

1.8.5 หลังจากชื่อของเศาะหาบะฮฺชาย ใช้สัญลักษณ์ ﴿﴾ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า อัลลอฮฺ ﷻ ทรงพอพระทัยสำหรับท่าน (ชาย)

1.8.6 หลังจากชื่อของเศาะหาบะฮฺหญิง ใช้สัญลักษณ์ ﴿﴾ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า อัลลอฮฺ ﷻ ทรงพอพระทัยสำหรับท่าน (หญิง)

1.8.7 หลังจากกล่าวถึงชื่อของเศาะหาบะฮฺสองท่าน ใช้สัญลักษณ์ ﴿﴾ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า อัลลอฮฺ ﷻ ทรงพอพระทัยสำหรับเขาทั้งสอง และเป็นกรเฉพาะสำหรับเศาะหาบะฮฺบางท่านจะใช้สัญลักษณ์นี้เช่นกัน เนื่องจากบิดาของเศาะหาบะฮฺท่านนั้นเป็นเศาะหาบะฮฺเช่นกัน

1.8.8 หลังจากชื่อของเศาะหาบะฮฺที่กล่าวเรียงกันหลายคนจะใช้สัญลักษณ์ ﴿﴾ เป็นคำภาษาอาหรับ แปลว่า อัลลอฮฺ ﷻ ทรงพอพระทัยสำหรับพวกเขา

1.8.9 ใช้วงเล็บปีกกา () สำหรับอายะฮฺอัลกุรอาน

1.8.10 ใช้วงเล็บคู่ ((...)) สำหรับตัวบทอัลหะดีษ

1.8.11 ใช้เครื่องหมายอัญประกาศ “...” สำหรับการแปลความหมายอายะฮฺอัลกุรอานและอัลหะดีษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับการศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ซึ่งการศึกษาจากเอกสารนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราทางวิชาการของบรรดาอุละมาอฺในอดีต และตำราของอุละมาอฺร่วมสมัย ตลอดจนวิจัย วารสาร บทความและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

ส่วนการศึกษาภาคสนาม เป็นการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของสภครณีอิสลามในการดำเนินการชะกาดธุรกิจ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 22 สหกรณ์ ๆ ละ 1 คน รวม 22 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองจำนวน 21 สหกรณ์ และให้ตัวแทนช่วยสัมภาษณ์ จำนวน 1 สหกรณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ บุคคลใดบุคคลหนึ่งจากประธาน รองประธาน ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการชะกาดหรือเหรียญกษาปณ์ของสหกรณ์

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง เพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ภายใต้คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับชะกาดธุรกิจ เช่น การมีคณะกรรมการฝ่ายชะกาดในสหกรณ์ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ วิธีการคำนวณชะกาด การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดการชะกาด ตลอดจนการแจกจ่ายแก่กลุ่มเป้าหมายผู้มีสิทธิรับชะกาด เป็นต้น

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยดำเนินตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แยกตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

5.1.1 การคำนวณชะกาดตามหลักการศาสนา

วิธีการคำนวณชะกาดธุรกิจขึ้นอยู่กับลักษณะของการดำเนินธุรกิจ ซึ่งรูปแบบของการดำเนินธุรกิจนั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ธุรกิจเฉพาะฤดูกาลหรือเฉพาะกิจ และธุรกิจที่ดำเนินการเป็นประจำต่อเนื่อง ธุรกิจทั้งสองลักษณะนี้มีวิธีการคำนวณชะกาดที่แตกต่างกันออกไป

สำหรับธุรกิจเฉพาะฤดูกาลหรือเฉพาะกิจ จะไม่ใช่เงื่อนไขการครบรอบปี กล่าวคือเมื่อขายสินค้าหมดหรือสิ้นสุดฤดูกาลแล้ว ให้คำนวณทรัพย์สินธุรกิจทันที โดยรวมทั้งที่เป็นต้นทุน กำไร และสินค้าคงเหลือ หักด้วย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจนั้นๆ ส่วนที่เหลือ ถ้าหากทรัพย์สินนั้นมีจำนวนครบพิกัดชะกาด ก็ให้จ่ายชะกาดร้อยละ 2.5

ส่วนธุรกิจที่ดำเนินตามปกติต่อเนื่องนั้น จะต้องยึดหลักกรอบปีในการจ่ายชะกาด โดยให้เริ่มนับรอบปี เมื่อทรัพย์สินธุรกิจมีจำนวนครบพิกัด เมื่อครบรอบปีแล้วก็ให้คำนวณชะกาด โดยสรุปยอดทรัพย์สินธุรกิจทั้งหมด ทั้งที่เป็นเงินสด เงินฝากต่างๆ ลูกหนี้ที่คาดว่าจะได้รับ สินค้าคงเหลือ หักด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและหนี้สิน แล้วจ่ายชะกาดร้อยละ 2.5

ทรัพย์สินประเภทลูกหนี้ที่เรียกเก็บได้ยาก เช่น ลูกหนี้ที่เลยเวลาสัญญาชำระ ลูกหนี้สงสัยจะสูญ และหนี้สูญ ไม่ต้องนำมารวมกับทรัพย์สินที่จะคิดคำนวณชะกาด เพราะเป็นทรัพย์สินที่คาดเดาไม่ได้ว่าจะรับการชำระหรือไม่ หากได้รับชำระคืนในรอบปีใดให้นำมาคิดคำนวณชะกาดสำหรับรอบปีนั้นๆ เพียงปีเดียว

ทรัพย์สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น อาคารสำนักงาน รถยนต์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ไม่ต้องนำมาคำนวณชะกาดธุรกิจ

5.1.2 การคำนวณชะงากของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส

สรุปผลได้ว่า จากกลุ่มตัวอย่างสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสทั้งหมด 22 สหกรณ์ สหกรณ์ส่วนใหญ่ไม่จ่ายชะงาก มีเพียง 6 สหกรณ์เท่านั้นที่จ่ายชะงาก ได้แก่

1. สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงดารุลอามานนราธิวาส จำกัด
2. สหกรณ์รถยนต์โดยสารขนาดเล็กบาเจาะ จำกัด
3. สหกรณ์ผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำบางนรา 1 จำกัด
4. สหกรณ์อิสลามสุโหลงโก-ลก จำกัด
5. สหกรณ์ร้านค้าครุฑารุสสาลาม จำกัด
6. สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านบาโจคูดง จำกัด

สำหรับด้านวิธีการหรือสูตรการคำนวณชะงากที่สหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสใช้ในการคำนวณชะงากนั้น ขอสรุปตามวิธีการที่สหกรณ์ทั้ง 6 สหกรณ์ได้ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. คำนวณโดยใช้สูตร ผลกำไรสุทธิ x อัตราชะงาก (2.5%) สหกรณ์ที่ใช้สูตรนี้มีจำนวน 3 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์ผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำบางนรา 1 จำกัด สหกรณ์ขนาดเล็กรถยนต์บาเจาะ จำกัด และสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านโจคูดง จำกัด โดยให้เหตุผลว่า สหกรณ์ยังไม่มีผู้ที่มีความรู้ด้านชะงากธุรกิจ และสหกรณ์ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับทักษะหรือวิธีการคำนวณชะงากธุรกิจ สหกรณ์ที่ถูกต้อง สหกรณ์จึงใช้วิธีการคำนวณแบบนี้ไปก่อน สำหรับสหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านโจคูดง จำกัด เลือกว่าจ่ายชะงากเพียงในอัตรา 1.5% เท่านั้นจากยอดผลกำไรสุทธิด้วยเหตุผลว่าทำให้มีไว้ก่อน ส่วนทรัพย์สินประเภทลูกหนี้ สหกรณ์ผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำบางนรา 1 จำกัดมีความเห็นว่า ยังไม่ต้องนำมารวมกับทรัพย์สินที่จะคำนวณชะงาก เพราะทรัพย์สินนั้นอยู่กับลูกหนี้และยังเรียกเก็บไม่ได้ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องนำยอดมารวมกับทรัพย์สินที่จะคำนวณชะงาก

2. คำนวณโดยใช้สูตร เงินสด + เงินฝาก + ลูกหนี้ x อัตราชะงาก สหกรณ์ที่ใช้สูตรนี้ได้แก่ สหกรณ์อิสลามสุโหลงโก-ลก จำกัด

3. เงินสด + เงินฝาก + ลูกหนี้ + สินค้าคงเหลือ x อัตราชะงาก (2.5%) สหกรณ์ที่ใช้สูตรนี้ได้แก่ สหกรณ์ร้านค้าครุฑารุสสาลาม จำกัด ในส่วนเฉพาะที่ดำเนินธุรกิจแบบร้านค้า ให้เหตุผลว่า การคำนวณชะงากธุรกิจประเภทร้านค้ามีวิธีการชัดเจนอยู่แล้วในเอกสารทางวิชาการทั่วไปของบรรดาอุละมาอุมุสลิม

4. เงินสด + เงินฝาก + ลูกหนี้ระยะสั้น x อัตราชะงาก (2.5%) สหกรณ์ที่ใช้สูตรนี้ได้แก่ สหกรณ์ร้านค้าครุฑารุสสาลาม จำกัด ในส่วนเฉพาะที่ดำเนินธุรกิจแบบขายผ่อนให้แก่สมาชิก ส่วนทรัพย์สินประเภทดอกเบียเงินฝาก ที่ได้มาจากเงินฝากธนาคาร ซึ่งนับว่าเป็นทรัพย์สิน

ที่ได้มาอย่างไม่ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลามนั้น สหกรณ์จะบริจาคให้แก่ส่วนสาธารณชนทันที
 เมื่อมีเงินประเภทนี้เข้ามาในบัญชีของสหกรณ์ ลูกหนี้ระยะยาวไม่จำเป็นที่จะต้องนำมาคำนวณ
 ระยะเวลาเพราะยังไม่ถึงระยะเวลาการชำระในรอบปีถัดไป ซึ่งจะนำมาคำนวณในรอบปีต่อไป และ
 ทางสหกรณ์ก็ได้ศึกษาวิธีการคำนวณจากสหกรณ์อื่นๆ โดยเฉพาะได้ศึกษาจากสหกรณ์มูอามาละต

5. สินทรัพย์หมุนเวียน – หนี้สินหมุนเวียน + เงินรับฝาก – รายการที่ไม่ว่าญิบชะกาต
 \times อัตราชะกาต (2.5%) ให้เหตุผลว่า สินทรัพย์หมุนเวียนเป็นสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้แก่
 สหกรณ์จึงจำเป็นที่จะต้องนำมารวมกับทรัพย์สินที่จะคำนวณชะกาต ส่วนหนี้สินหมุนเวียนเป็น
 หนี้สินที่สหกรณ์จำเป็นจะต้องจ่ายคืนแก่เจ้าของทรัพย์สินนั้นๆ จึงไม่จำเป็นต้องนำมารวมเพื่อคำนวณ
 ชะกาต ส่วนเงินที่สมาชิกนำมาฝากเก็บไว้ในสหกรณ์นั้น เป็นเงินที่สมาชิกสามารถที่จะฝากเข้า
 หรือถอนออกได้ทุกเมื่อ ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งจากหนี้สินหมุนเวียน จึงไม่ว่าญิบที่จะต้องนำมารวมกับ
 การคำนวณชะกาต เช่นกัน แต่สำหรับสหกรณ์ที่ใช้สูตรนี้ ให้เหตุผลว่า สมาชิกได้ตกลงให้สหกรณ์
 นำจำนวนเงินฝากนั้นมารวมกับการคำนวณชะกาต สหกรณ์จึงนำยอดเงินส่วนนั้นมารวมกับการ
 คำนวณด้วย ส่วนทรัพย์สินประเภทที่ไม่ว่าญิบชะกาต เช่น ดอกเบี้ยเงินฝาก ไม่ว่าญิบที่จะต้อง
 นำมาจ่ายชะกาตเพราะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาอย่างไม่ถูกต้องตามหลักการตั้งแต่ต้น จึงจำเป็นที่
 จะต้องหักออกจากการคำนวณชะกาต

5.1.3 การแจกจ่ายชะกาตของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนครราชสีมาแก่กลุ่มเป้าหมาย

5.1.3.1 วิธีการแบ่งทรัพย์สินชะกาต

ด้านวิธีการแบ่งทรัพย์สินชะกาตธุรกิจสหกรณ์ สรุปได้ 3 รูปแบบดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการสำรวจผู้มีสิทธิรับชะกาต แบ่งทรัพย์สินชะกาตเท่าๆกันตามจำนวน
 ผู้มีสิทธิรับชะกาตที่ได้สำรวจ
2. แบ่งให้คณะกรรมการแต่ละคนนำทรัพย์สินชะกาตแจกจ่ายแก่ผู้มีสิทธิตามที่
 ตนเองเห็นควร โดยไม่จำกัดจำนวนผู้มีสิทธิรับ และไม่กำหนดว่าจะต้องแบ่งเท่าๆกันหรือไม่
 อย่างไร
3. คณะกรรมการสหกรณ์มอบหมายให้อิمامในหมู่บ้าน ณ ที่ตั้งสหกรณ์ ดำเนินการ
 แบ่งทรัพย์สินชะกาตและแจกจ่ายตามให้อิمامเห็นควร

5.1.3.2 การแจกจ่ายชะกาตให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

ด้านการแจกจ่ายชะกาตให้แก่กลุ่มเป้าหมายครบทั้งแปดกลุ่มหรือไม่นั้น สรุปได้
 ว่าสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนครราชสีมา ได้แจกจ่ายแก่กลุ่มบุคคลผู้รับชะกาต 7 ประเภท ส่วนผู้รับ
 ประเภททาสไม่มีบุคคลประเภทนี้ สหกรณ์ได้แจกจ่ายแก่ผู้มีสิทธิตามที่หามาได้ โดยไม่เน้นว่า
 จะต้องให้ครบแก่ทุกประเภท

5.2 อภิปรายผล

จากข้อค้นพบจากกลุ่มตัวอย่าง ขอบิปรายประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

5.2.1 อภิปรายข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1.1 จากวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่าสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส สหกรณ์บางสหกรณ์จ่ายชะกาดธุรกิจ สหกรณ์อิสลามส่วนใหญ่ไม่จ่ายชะกาดธุรกิจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการอิสลามที่กำหนดว่าการจ่ายชะกาดเป็นสิ่งที่วาญิบประการหนึ่งในหลักการอิสลามทั้งห้าประการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุดังต่อไปนี้

5.2.1.1.1 ทรัพย์สินของสหกรณ์ไม่ครบพิักัดชะกาด กลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มได้ให้เหตุผลเช่นนี้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ถูกต้องของการไม่วาญิบชะกาด เพราะส่วนหนึ่งจากเงื่อนไขการวาญิบชะกาดนั้น จะต้องมิตทรัพย์สินครบพิักัดตามที่ศาสนาได้กำหนดไว้ ดังนั้นสหกรณ์ที่มีทรัพย์สินไม่ครบพิักัดจึงไม่จ่ายชะกาด

5.2.1.1.2 ความเข้าใจของคณะบริหารหรือคณะกรรมการสหกรณ์อิสลามต่อบทบัญญัติอิสลาม โดยเฉพาะในเรื่องธุรกรรมทางการเงินแบบอิสลามและชะกาดธุรกิจ ซึ่งเห็นได้จากบางธุรกรรมของหลายๆ สหกรณ์ยังขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม เช่น การใช้ระบบดอกเบี้ย ส่งผลต่อการได้มาของทรัพย์สินด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม ทำให้ไม่วาญิบชะกาดในทรัพย์สินนั้นๆ

5.2.1.1.3 เป็นการปฏิบัติที่ได้รับสืบทอดมาจากกรรมการชุดก่อนๆ ซึ่งไม่มีการจ่ายชะกาด

5.2.1.1.4 ระบบสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นมาตามประเภทต่างๆ ของประเภทสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภทนั้น ยังไม่มีประเภทสหกรณ์อิสลาม ธุรกรรมต่างๆของสหกรณ์ก็เ็นไปตามระบบทั่วไปของสหกรณ์แต่ละประเภท คณะบริหารและสมาชิกสหกรณ์จึงไม่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจ่ายชะกาด

5.2.1.2 การใช้อัตราการค้าณชะกาด จำนวนร้อยละ 2.5 ของกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับหลักการชะกาด แต่สหกรณ์ที่ใช้อัตราร้อยละ 1.5 ไม่สอดคล้องกับหลักการชะกาด เพราะอัตราชะกาดธุรกิจที่ต้องจ่ายตามหลักการนั้น จะต้องจ่ายในอัตราหนึ่งในสี่ของหนึ่งในสิบ (1/4 ของ 1/10) จากทรัพย์สินที่ต้องจ่ายชะกาด นั่นคือ ร้อยละ 2.5 ของทรัพย์สินที่ต้องจ่ายชะกาด วะห์บะฮ์ อัซซุฮัยลีย์ (Wahbah al-Zuhailiy, 1996: 2/792) กล่าวว่า สิ่งทีวาญิบจากการค้า คือ หนึ่งในสี่ของหนึ่งในสิบ จากมูลค่า เหมือนชะกาดเงินและทองตามความเห็นบรรดาอุละมาอ์ ท่านอิมามชาฟีอีย์ (al-Syafi-'iy, 1990: 2/68) กล่าวว่า ท่านอุมร์ เ็น अबดุลอาชีซ ได้เขียนหนังสือให้ท่าน

เราะซิก เป็น หะกิม ว่า ท่านจงสังเกตุผู้ที่เดินผ่านจากบรรดามุสลิมิน จงเก็บจากทรัพย์สินการค้าของพวกเขาที่ท่านเห็น ทุก 40 ดีนาร จำนวน 1 ดีนาร จำนวนที่น้อยกว่าก็ให้คิดตามอัตรานั้นจนครบ 20 ดีนาร ถ้าหากจำนวนน้อยกว่า 1/3 ดีนาร จงปล่อยและอย่าเก็บสิ่งใดเลย

5.2.1.3 การนำเฉพาะส่วนผลกำไรสุทธิมาใช้คำนวณชะกาด ผู้วิจัยเห็นว่าไม่สอดคล้องกับหลักการชะกาด เพราะทรัพย์สินที่จะนำมาคำนวณชะกาดนั้นจะต้องคิดจากยอดต้นทุนและกำไร ตามความเห็นของอุละมาอุมุสลิมที่ได้นำเสนอมาแล้วในบทที่ 2 เช่น คำกล่าวของอัลเกาะเราะฎอวีย์ (al-Qaradhāwiy) ที่อ้างถึง มัยมูน บิน มิสรอนกล่าวว่า เมื่อถึงเวลาที่จะต้องจ่ายชะกาด จงนับสิ่งที่มีอยู่กับท่านจากจำนวนเงิน และจงประเมินราคาสินค้าที่เหลืออยู่ และยอดหนี้ที่ผู้อื่นจะต้องชำระแก่ท่าน (ลูกหนี้) แล้วนำมาหักด้วยจำนวนหนี้ที่ท่านจะต้องชำระแก่ผู้อื่น (เจ้าหนี้) หลังจากนั้นให้คำนวณชะกาดส่วนที่เหลือจากนั้น

อัลเกาะเราะฎอวีย์ (al-Qaradhāwiy, 1999: 1/333) กล่าวว่า นักธุรกิจมุสลิมินั้น เมื่อถึงเวลาที่จะต้องจ่ายชะกาด เขาจะต้องรวมทรัพย์สินของเขาทั้งหมด ทั้งที่เป็นต้นทุน กำไร สินค้าคงคลัง ลูกหนี้ที่คาดว่าจะได้รับ โดยการสรุปยอดการค้าของเขา ประมวลราคาสินค้าของเขา รวมกับส่วนที่เป็นเงินสด -ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่ใช้เพื่อประกอบการค้าหรือไม่- รวมกับลูกหนี้ที่คาดว่าจะได้รับ หักออกหนี้สงสัยจะสูญ แล้วนำมาจ่ายชะกาดร้อยละ 2.5 สำหรับหนี้ที่สิ้นหวังจากการได้รับชำระหนี้ เราสนับสนุนทัศนะที่เห็นว่าไม่วาญิบชะกาดนอกจากเมื่อได้รับคืน โดยให้เขาจ่ายชะกาดเฉพาะเพียงปีเดียว เป็นการวางบนรากฐานเพื่อสร้างคามบริสุทธิ์แก่ทรัพย์สินที่ได้รับมาหากครบพิศัด ส่วนหนี้ที่เขาพึงจะต้องชำระแก่ผู้อื่นให้เขาหักออกจากทรัพย์สินของเขา แล้วจ่ายชะกาดในส่วนที่เหลือ

วะหะบะฮ์ อัจซุฮัยลีย์ (Wahbah al-Zuhailiy, 1996: 2/792) กล่าวว่า ผู้ทำการค้าต้องประมวลค่าทรัพย์สินและสินทรัพย์ธุรกิจในทุกวันสิ้นปีด้วยราคาขณะจ่ายชะกาด ไม่ใช่ด้วยราคาซื้อ และจ่ายชะกาดตามบทบัญญัติ และให้รวมราคาสินค้าเข้าด้วยกันถึงแม้ว่าเป็นสินค้าต่างประเภทกันก็ตาม

5.2.4 การใช้สูตร เงินสด + เงินฝาก + ลูกหนี้ x อัตราชะกาด ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับหลักการการจ่ายชะกาดธุรกิจ แต่ในส่วนของลูกหนี้ สหกรณ์เลือกที่จะเอายอดลูกหนี้ทั้งหมดมารวมกับจำนวนที่จะคำนวณชะกาด โดยไม่จำแนกระหว่างลูกหนี้ที่คาดว่าจะได้รับการชำระ ลูกหนี้สงสัยจะสูญ และหนี้สูญ ดังนั้นในส่วนของลูกหนี้ถือว่าไม่สอดคล้องกับวิธีการคำนวณชะกาด เพราะตามหลักชะกาดธุรกิจนั้น หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญควรจะตัดออกจากยอดที่จะคำนวณชะกาด ตามความเห็นของอุละมาอ์ส่วนใหญ่

5.2.5 การใช้สูตร เงินสด + เงินฝาก + ลูกหนี้ + สินค้าคงเหลือ \times อัตราชะงาดของกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินธุรกิจร้านค้า ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับหลักการ ตามที่หะสัน อัลบัสรี (อ้างถึงใน al-Qaradhāwiy, 1999: 1/333) ได้กล่าวว่า เมื่อถึงเดือนที่บุคคลผู้หนึ่งจะต้องจ่ายชะงาดให้นับทรัพย์สินของเขาทั้งหมด (หมายถึงเงิน) และสิ่งที่เขาทำการค้าอยู่ทั้งหมด และลูกหนี้ทั้งหมด นอกจากสิ่งที่เขาไม่คาดว่าจะได้รับคืน

ทรัพย์สินทั้งหมด หมายถึง เงินสดที่นักธุรกิจหรือองค์กรถืออยู่ ซึ่งรวมถึงเงินฝากธนาคารและเงินฝากอื่นๆ ที่สามารถเรียกเก็บได้เมื่อต้องการด้วย ดังนั้นการที่กลุ่มตัวอย่าง นำยอดเงินสด เงินฝากและลูกหนี้มาเป็นส่วนหนึ่งของการคำนวณชะงาดนั้น จึงสอดคล้องกับหลักการ และการนำสินค้านำมาเป็นส่วนหนึ่งของการคำนวณชะงาดก็มีความสอดคล้องเช่นกัน เพราะสินค้านำเป็นสิ่งที่เขาทำการค้าอยู่ สหกรณ์ไม่มีเจ้าหนี้ จึงไม่จำเป็นต้องนำมาตัดออกจากการคำนวณชะงาด ดังนั้นการคำนวณชะงาดในลักษณะนี้จึงสอดคล้องกับหลักการของการคำนวณชะงาดธุรกิจ

5.2.6 การใช้สูตร เงินสด + เงินฝาก + ลูกหนี้ระยะสั้น \times อัตราชะงาดของกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินธุรกิจเฉพาะการขายผ่อนให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับหลักการคำนวณชะงาดธุรกิจ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

5.2.6.1 ในส่วนของที่เป็นเงินสดและเงินฝากนั้นมีเหตุผลเหมือนกับเหตุผลดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 5.2.5

5.2.6.2 สหกรณ์ไม่ได้นำส่วนของสินค้านำมาเข้าในสูตรการคำนวณ เป็นเพราะว่าสหกรณ์ไม่มีสินค้านำในวันสิ้นปีบัญชี เพราะสหกรณ์จะไม่ซื้อสินค้านอกจากตามความต้องการของสมาชิกสหกรณ์ ดังนั้นเมื่อสหกรณ์ได้ซื้อสินค้านำมาแล้ว สหกรณ์ก็จะขายให้สมาชิกทันทีโดยวิธีบวกกำไร สหกรณ์จึงไม่มีมูลค่าสินค้านำที่จะนำมารวมกับจำนวนที่คำนวณชะงาดได้ แต่ถ้าหากว่าสหกรณ์มีสินค้านำก็จะต้องนำมารวมเพื่อจ่ายชะงาด

5.2.6.3 ในส่วนของทรัพย์สินที่ได้มาโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักการ เช่น ดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคาร สหกรณ์จะนำเงินส่วนนั้นไปใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ทันทีที่มีเงินประเภทนี้เข้ามาในระบบ ดังนั้นเงินส่วนนี้จึงไม่ปรากฏในสูตรการคำนวณชะงาด

5.2.6.4 การนำส่วนเฉพาะที่เป็นลูกหนี้ระยะสั้นมาคำนวณชะงาดและไม่นำลูกหนี้ระยะยาวมาเป็นส่วนหนึ่งในการคำนวณชะงาดด้วย ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องกับหลักการ ตามเหตุผลที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ข้อ 2.8.8 ข้อย่อยที่ 2

5.2.7 การใช้สูตร สินทรัพย์หมุนเวียน – หนี้สินหมุนเวียน + เงินรับฝาก – รายการที่ไม่ว่าญิบชะกาด x อัตราชะกาด ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องกับหลักการ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

5.2.7.1 ส่วนที่เป็นสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งอาจประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้ เงินสดและเงินฝากสถาบันการเงิน เงินลงทุนชั่วคราวหรือเงินลงทุนระยะสั้น ลูกหนี้การค้า ระยะสั้น สินค้าคงเหลือ เป็นรายการที่จะต้องนำมาคำนวณชะกาด เพราะเป็นทรัพย์สินของ สหกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ ที่ก่อให้เกิดรายได้แก่สหกรณ์ และเป็นทรัพย์สินที่สามารถแปลง เป็นเงินสดในรอบปีบัญชี

5.2.7.2 ส่วนที่เป็นหนี้สินหมุนเวียน ซึ่งเป็นหนี้สินที่จะถึงกำหนดชำระ ภายใน 12 เดือนนับจากวันที่ในบังคับ ได้แก่ เงินกู้ยืมจากธนาคารและเงินกู้ยืมอื่น เจ้าหนี้ระยะสั้น อื่น ภาษี และค่าใช้จ่ายค้างจ่าย เงินปันผลค้างจ่าย จะต้องนำมาหักออกจากการคำนวณชะกาด เพราะเป็นหนี้สินที่ถึงกำหนดระยะเวลาการชำระ

5.2.7.3 ส่วนเงินที่สหกรณ์รับฝากจากสมาชิกนั้น สหกรณ์ที่เลือกนำยอด มาคำนวณชะกาด ให้เหตุผลว่า เป็นเพราะปฏิบัติตามความประสงค์ของสมาชิกสหกรณ์ที่ต้องการ ให้นำยอดเงินฝากในสหกรณ์มาคำนวณชะกาดด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับหลักการด้วยเหตุผล เหมือนกับเหตุผลของสหกรณ์

5.2.7.4 ส่วนที่เป็นรายการที่ไม่ว่าญิบชะกาด เช่น ดอกเบี้ยที่ได้รับจาก เงินฝากธนาคาร และอื่นๆ ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับหลักการ เพราะเป็นสิ่งที่ได้มาอย่างไม่ถูกต้อง กับหลักการดังนั้น จึงต้องตัดออกจากยอดที่จะนำไปคำนวณชะกาด (al-Dorar al-Saniyyah foundation, nd: 9) เขียนว่า ทรัพย์สินที่หะรอม ไม่ว่าญิบที่จะต้องจ่ายชะกาดและไม่ปลอดพ้นจาก พันธะนอกจากด้วยวิธีการให้หลุดพ้นไป ด้วยวิธีการคืนให้แก่เจ้าของมันหากว่าเขารู้จักเจ้าของมัน หรือด้วยวิธีการบริจาคหากว่าเขาไม่สามารถที่จะหาเจ้าของทรัพย์สินนั้น นี้แหละเป็นความเห็นที่ พ้องต้องกันตามทัศนะทั้งสี่ หะนะฟียะฮฺ มาลิกียะฮฺ ซาฟียะฮฺ หะนาบียะฮฺ และอิบนุ หิซม์

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสหกรณ์

5.3.1.1 จากการวิจัยพบว่าสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส ที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดย กลุ่มบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามตามรูปแบบสหกรณ์ประเภทต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ

สหกรณ์นั้น ส่วนใหญ่ทำธุรกรรมไม่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลามและไม่จ่ายชะกาต ผู้วิจัยเห็นว่า รัฐบาลควรที่จะเพิ่มให้มีสหกรณ์ประเภทที่แปดเป็น “สหกรณ์อิสลาม” หรือ “สหกรณ์ปลอดดอกเบี้ย” ขึ้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสและทางเลือกสำหรับมุสลิมที่จะดำเนินกิจกรรมด้านเศรษฐกิจด้วยระบบสหกรณ์ให้มีความถูกต้องตามระเบียบสหกรณ์และสอดคล้องกับบทบัญญัติอิสลามด้วย

5.3.1.2 จากการวิจัยพบว่า การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์อิสลามกับลูกค้าของสหกรณ์นั้น บางธุรกิจไม่ถูกต้องกับหลักการอิสลาม ซึ่งเป็นธุรกิจที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต และยังไม่มีการปรับเปลี่ยนให้ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลามนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารสหกรณ์ควรที่จะศึกษาธุรกรรมทางการเงินตามหลักอิสลาม และปรับปรุงแก้ไขธุรกรรมของสหกรณ์ให้ถูกต้องตามหลักการ

5.3.1.3 จากการวิจัยพบว่า สหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่ไม่จ่ายชะกาต ผู้วิจัยเห็นว่า องค์กรทางศาสนาในทุกระดับน่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการให้ความรู้ ความเข้าใจ และให้ความตระหนักถึงความสำคัญของชะกาตให้กับองค์กรทางเศรษฐกิจประเภทสหกรณ์ด้วย

5.3.1.4 จากการวิจัยพบว่า การจ่ายชะกาตธุรกิจของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสมีรูปแบบการปฏิบัติหลากหลาย ผู้วิจัยเห็นว่า สหกรณ์อิสลามควรที่จะร่วมกันจัดการประชุม สัมมนา หรือ หาแนวทางเพื่อให้การปฏิบัติในเรื่องนี้เป็นไปในแนวเดียวกันและมีความถูกต้องมากที่สุด

5.3.1.5 จากการวิจัยพบว่า สหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาสที่จ่ายชะกาตได้ แจกจ่ายชะกาตแก่ผู้มีสิทธิรับชะกาต โดยผ่านคณะกรรมการของแต่ละสหกรณ์ หรือมอบหมายให้ผู้นำศาสนาในหมู่บ้าน ณ ที่ตั้งของสหกรณ์ ซึ่งอาจจะมีระบบการจัดการและมีวิธีการแจกจ่ายของแต่ละสหกรณ์อยู่แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า สหกรณ์เหล่านี้น่าจะรวมตัวเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการชะกาตให้ดีขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสามารถสนองต่อหิกมะฮ์ของการบัญญัติชะกาต ที่ซึ่งสามารถแก้ไขและขจัดความยากจนที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมให้หมดไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

5.3.2.1 การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในจังหวัดนราธิวาสเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะศึกษาเรื่องนี้ในส่วนของจังหวัดอื่นๆ ที่มีสหกรณ์อิสลามดำเนินการอยู่ ซึ่ง

สหกรณ์อิสลามได้เกิดขึ้นในหลายๆ จังหวัดในภาคใต้ และภาคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหกรณ์อิสลามที่ร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันมีสหกรณ์ กองทุน และกลุ่มออมทรัพย์ รวมจำนวน 26 องค์กร¹ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก

5.3.2.2 ควรศึกษาวิธีการแจกจ่ายชะกาตและการจัดการชะกาตที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม จากแบบอย่างที่เกิดขึ้นในสมัยท่านนะบี ﷺ และสมัยการปกครองของบรรดาเคาะลีฟะฮ์ผู้ทรงธรรมทั้งสี่ท่าน ﷺ

5.3.2.3 ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะศึกษาเรื่องชะกาตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหนี้ ทั้งที่เป็นส่วนของลูกหนี้และหนี้สิน เพราะเรื่องนี้มีรายละเอียดปลีกย่อยอีกมากมายที่ควรแก่การศึกษาวិจัยเพื่อนำไปสู่ภาคปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการ

บรรณานุกรม

อัครอราน

หนังสือ

al-Dorar al-Saniyyah foundation. n.d. **Mulakhas Fiqh al-Zakat** (ملخص فقه الزكاة). s.l.

Ibn Kathīr, Isma‘īl bin Kathīr al-Qurashiy. 1996. **Tafsīr al-Qurān al-Azīm** (تفسير القرآن العظيم).

2d ed. Beirut : al-Maktabah al-‘Asriyah

al-Qaradhawiyy, Yusuf al-Qaradhawiyy. 1999. **Fiqh al-Zakah** (فقه الزكاة). Beirut : al-Risalah

al-Syafi-‘iy. 1990. **al-Um** (الأم). 1st ed. Cairo : Dar al-Qayyimah li al- al-Tiba‘ah wa al Nashr

wa al-Tauzi‘i

Wahbah al-Zuhailiy. 1996. **al-Fiqh al-Islamiyy wa Adillatuh** (الفقه الاسلامي وأدله). 3rd ed.

Dimashk : Dar al-Fikr li al- al-Tiba‘ah wa al Nashr wa al-Tauzi‘i

¹ เอกสารการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2556 เครือข่ายสหกรณ์อิสลามแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม